

Programa complet

Dijous 13 de novembre de 2008

Lloc: Campus de Cappont, Universitat de Lleida

Matí

10:00 - 11:00 Lliurament de documentació

11:00 - 11:15 Sessió inaugural

11:15 - 12:30 **ENGINYERIA A LA PENÍNSULA IBÈRICA (I)**

Moderador: Guillermo Lusa.

1.1	MARIA ROSA MASSA ESTEVE CARLES PUIG-PLA ANTONI ROCA ROSELL	Els «Cursos Matemàtics» dels segles XVII i XVIII i l'ensenyament a l'Acadèmia Militar de Matemàtiques de Barcelona (1720-1803)
1.2	CARLES PUIG-PLA JESÚS SÁNCHEZ MIÑANA	Hilarión Bordeje (1792-1869), introductor de l'ensenyament de la maquinària a Espanya
1.3	MARIÀ BAIG ALEU	Louis Proust a la reial foneria de Sant Sebastià de la Muga
1.4	GUILLERMO LUSA MONFORTE JESÚS SÁNCHEZ MIÑANA	De músico a óptico: los orígenes de Francesc Dalmau i Faura, pionero de la luz eléctrica y el teléfono en España
1.5	RICARD DURAN PINEDA	Josep Vallhonestà i Vendrell: un enginyer del segle XIX

12:45 - 14:00 **ENGINYERIA A LA PENÍNSULA IBÈRICA (II)**

Moderador: Carles Puig.

2.1	ÁNGEL TOCA	«Truca a la porta del teu intel·lecte i llegeix en el llibre de la Ciència». Antonio Rius Miró i la electroquímica extracadèmica en España a comienzos del Siglo XX
2.2	JAUME FULLOLA FUSTER	Evolució dels mecanismes d'extracció a la conca minera de Mequinensa
2.3	JAUME PERARNAU LLORENS	L'enginyer Francesc Macià i la introducció del formigó armat a l'Estat Espanyol
2.4	JOSEP M. PONS POBLET MIQUEL CASAFONT RIBERA MIQUEL FERRER BALLESTER	L'edifici de l'ETSEIB en el cinquentenari del seu projecte
2.5	GULLERMO LUSA MONFORTE ANTONI ROCA ROSELL	La Escuela de ingenieros de Barcelona: depuración y autarquía (1939-1940)

14:00 - 14:30 Presentació del «Projecte Ictineu».

14:30 - 15:30 Dinar

Tarda Sessions paral·leles
 15:30 - 17:15 **XARXES I TECNOLOGIA**
 Moderador: Antoni Roca-Rosell

3.1	NÉSTOR HERRAN	Les patents com a font en història de la ciència: el cas de la radioactivitat a Espanya
3.2	JORDI FERRAN BOLEDA	La popularització de l'electricitat per a usos domèstics al final del primer terç del segle XX a Catalunya: una proposta per analitzar les relacions entre productors d'electricitat i usuaris
3.3	JOSEP SURIOL CASTELLVÍ	Els túnels ferroviaris a la collada de Toses
3.4	BEGOÑA VILLANUEVA GARCÍA	La Compañía Ibérica de Telecomunicaciones: innovación radiotelefónica: El cabo de Matxitxako en Vizcaya
3.5	ÁNGEL CALVO CALVO	Del Rotary al Pentaconta. La difusió de la tecnologia telefónica automática en Catalunya
3.6	JOAN MUNT JOAN TUBAU	Exposició de la història de la informàtica: l'enigma de l'ordinador
3.7	LLUÍS VIRÓS PUJOLÀ	Opcions tecnològiques en la indústria durant el primer franquisme. El cas del districte de Manresa

15:30 - 16:45 **SECCIÓ LLIURE (I)**
 Moderadora: Mercè Piqueras

4.1	JESÚS BURGUEÑO FRANCESC NADAL	L'ensenyament de l'agrimensura a l'Institut de Lleida (1857-1887)
4.2	JAUME SASTRE JUAN	La imatge pública de ciència i tecnologia a la Great Exhibition. Henry Mayhew i l'economia política de la màquina al Crystal Palace
4.3	FRANCESC X. BARCA-SALOM MARIA PONT	L'Escola de Comerç i la introducció de l'escriptura doble a Catalunya
4.4	LAURA CELIÀ GELABERT	La història de la ciència com a eina de millora i renovació de la gestió patrimonial. El cas paleontològic català

17:15 - 17:30 Pausa

17:30 - 18:30 **TAULA RODONA XARXES I TECNOLOGIA**

Moderador: Àngel Calvo

Hi participaran: Guillermo Lusa (Universitat Politècnica de Catalunya), Gaspar Martínez Llorente (Museo Postal y Telegráfico), Antoni Roca Rosell (Universitat Politècnica de Catalunya), José María Romeo (Foro Histórico de las Telecomunicaciones), Jesús Sánchez Miñana (Universitat Politècnica de Catalunya/Universidad Politècnica de Madrid)

19:00 - 19:55 CONFERÈNCIA: Kathryn M. Olesko, *Politics and Prussian Technical Education, 1740-1848*. Presentació: Antoni Roca Rosell.

20:00 **RECEPCIÓ A LA PAERIA**

Divendres 14 de novembre de 2008

Lloc: Campus de Cappont, Universitat de Lleida

Matí

9:00 - 10:30 VISITA AL MUSEU DE L'AIGUA.

11:00 - 12:15 **INSTRUMENTS CIENTÍFICS (I)**

Moderador: Alfons Zarzoso.

5.1	ANTONIO GARCÍA BELMAR	COMIC: Hacia un catálogo colectivo y colaborativo del patrimonio científico
5.2	JOSEP SIMON	L'ensenyament secundari i el mercat d'instruments científics al s. XIX: Les col·leccions dels instituts valencians
5.3	JOSÉ RAMÓN BERTOMEU	Els instruments científics dels centres d'ensenyament secundari de València a la segona meitat del segle XIX
5.4	SANTIAGO VALLMITJANA MARGA BENNASAR PAZ CARRERAS CARLES GARCIA JOSEP MIQUEL VIDAL	Dues col·leccions notables d'instruments científics a l'illa de Menorca
5.5	JAUME VALENTINES ÀLVAREZ	<i>Imagine, imagine, imagine.</i> Una vindicació historiogràfica de la cultura visual de la ciència i de la tecnologia

12:30 - 13:45 **INSTRUMENTS CIENTÍFICS (II)**

Moderador: Josep Simon.

6.1	PEDRO RUIZ ALFONS ZARZOSO	Medicina i raigs X a l'Espanya del segle XX: la firma CRISA
6.2	SANTIAGO VALLMITJANA CARME CLEMENTE FRANCISCO PÉREZ BLANCO	Recuperació i estudi d'una màquina d'Atwood de la Facultat de Física
6.3	JOSEP BATLLÓ ORTIZ	El Servei Meteorològic Balear
6.4	LLUÍS GARRIGÓS OLTRA	La identificación experimental del color de los tejidos a principios del siglo X: el disco de Reosenstiehl y el analizador de Kallab
6.5	M. ASSUMPCIÓ CATALÀ TRINI CADEFAU SURROCA	L'equatorial astrofotogràfic Mailhat de la UB

14:00 - 16:00 Dinar

Tarda

16:00 - 17:15 **HISTÒRIA DE L'EVOLUCIONISME: DARWIN-LAMARCK 2009**

Moderador: Josep M. Camarasa

7.1	PASQUAL BERNAT	L'home, és descendent de la mona? La resposta anti-darwinista del clergue Francesc d'Assís Aguilar
7.2	ALÍCIA MASRIERA	Contribució de la revista <i>Treballs del Museu de Geologia de Barcelona</i> al coneixement geològic i paleontològic de les Terres de Lleida
7.3	RAIMON SUCARRATS	El <i>Dios y sus obras</i> , lamarckisme a Barcelona en un diccionari d'història natural del 1840
7.4	JESÚS I. CATALÀ GORGUES	Notícies i idees sobre l'origen, antiguitat i evolució de l'home a la revista <i>Ibérica</i>
7.5	JESÚS I. CATALÀ GORGUES ANA CARNEIRO	El projecte de la carta geològica d'Europa i la participació dels serveis geològics d'Espanya i Portugal

17:15 - 17:30 *Pausa*

17:30 - 18:30 CONFERÈNCIA: Álvaro Girón, *¿Hubo alguna vez una izquierda darwiniana?: el caso anarquista (1870-1914)*. Presentació: Pasqual Bernat.

18:30 - 18:45 *Pausa*

18:45 Assemblea de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Dissabte, 15 de novembre de 2008

Lloc: Campus de Cappont, Universitat de Lleida

Matí Sessions paral·leles

9:30 - 10:45 **V JORNADA SOBRE HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I ENSENYAMENT (I)**

Moderador: Pere Grapí

8.1	TRINI CADEFAU SURROCA M. ASSUMPCIÓ CATALÀ POCH F. DACHS CADEFAU	Eclipsis
8.2	JOHANNA CAMACHO MERCÈ IZQUIERDO	<i>Conversaciones sobre Química</i> . Reflexiones sobre la educación química en el s. XIX
8.3	MARINA CASTELLS JOSEP M. CERVERÓ MODESTO CABELLOS	Alguns textos de la Història de la Ciència com a recurs didàctica per apostar la naturalesa de la ciència a l'escola
8.4	AGUSTÍN CEBAS HERRERO	50 Aniversari del «Català»: la introducció de la Física Nuclear i de Partícules a l'ensenyament de la Física General
8.5	IOLANDA GUEVARA CASANOVA CARLES PUIG-PLA FÀTIMA ROMERO VALLHONESTA	Procediments xinesos amb auxiliars visuals

10:45 - 11:00 Pausa

11:00 - 12:15 **V JORNADA SOBRE HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I ENSENYAMENT (II)**

Moderadora: Maria Rosa Massa

10.1	LUIS CUÉLLAR MARIO QUINTANILLA	La Historia de la Química en la formación continuada de profesores de secundaria
10.2	PERE GRAPÍ	Projecte d'un curs telemàtic d'història de la ciència i de la tècnica per a la formació del professorat
10.3	AIKATERINI KONSTANTINIDOU MARINA CASTELLS PERE LÓPEZ	Construint un marc analític per a l'estudi d'arguments a les classes de ciències basat en Teories de l'Argumentació antigues, modernes i contemporànies.
10.4	JOAN MIRÓ J. DURAN MANUEL MORENO J. TARRÉS	La química i la vida quotidiana en l'obra de J. Estalella (1918)
10.5	MANUEL MORENO JOAN MIRÓ R. GARCIA-MOLINA J. TARRÉS	<i>Ciencia recreativa</i> (1918) de J. Estalella: quelcom més que entreteniment

Matí

Sessions paral·leles

9:30 - 10:30 **BIOLOGIA I MEDICINA (I)**

Moderador: Pepe Pardo

9.1	TERESA HUGUET TERMES	Mercaders, adroguers i apotecaris: una aproximació a la a distribució de substàncies medicinals a la Corona d'Aragó pels volts del 1700
9.2	NÚRIA PÉREZ	Antoni de Gimbernat i Joseph Townsend: una relació curta però intensa
9.3	JON ARRIZABALAGA TERESA HUGUET TERMES	Ciència i caritat a Barcelona: l'Hospital de la Santa Creu (1760-1929)
9.4	ALFONS ZARZOSO JOSÉ PARDO TOMÁS	El projecte ARCA i les revistes mèdiques en català (1907-1937)

10:45 - 11:00 Pausa

11:00 - 12:00 **BIOLOGIA I MEDICINA (II)**

Moderador: Pepe Pardo

11.1	ANTONI V. ADAM DONAT ÀLVAR MARTÍNEZ VIDAL	La inversió sexual en l'Escola Biològica Catalana d'entreguerres: una qüestió d'hormones
11.2	HORACIO SOLAR BEZMALINOVIC	La cuantificació en la Medicina Social: las estadísticas de mortalidad en el programa médico y político del Dr. Jaume Aiguader
11.3	ÀLVAR MARTÍNEZ VIDAL EMMA SALLENTE DEL COLOMBO	Ciència a l'exili, una forma de resistència. La traducció castellana de <i>The Wisdom of the Body</i> de Walter B. Cannon (Mèxic, 1941)
11.4	JOSÉ LUIS PATERNAÍN MARIA CABRÉ BARGALLÓ MIGUEL ÀNGEL MONTERO ANTONI ROMEU FIGUEROLA	Conrad Hal Waddington (1905-1975). El naixement de l'epigenètica

- 12:15 - 12:30 Pausa
 12:30 - 13:30 Conferència: Melvyn Usselman, *Wollaston's Secret Platinum Process: J. L. Proust and the Spanish Connection*
 Presentació: Pere Grapí
 13:30 - 15:00 Dinar

Tarda Sessions paral·leles

- 15:00 - 16:30 **V JORNADA SOBRE HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I ENSENYAMENT (III)**
 Moderador: Pere Grapí

12.1	MARIO QUINTANILLA	Claudio Gay. El primer divulgador científic en Chile
12.2	CARME ZARAGOZA DOMÈNECH JOSEP M. FERNÁNDEZ-NOVELL	Relació entre bioquímica i premis Nobel a la primera meitat del segle XX
12.3	JORDI SERVAT SUSAGNE JOSEP M. NÚÑEZ ESPALLARGAS	La formació matemàtica dels mestres de les escoles normals provincials de Catalunya a la segona meitat del segle XIX
12.4	JOSÉ OMAR ZÚÑIGA CRISTIAN MERINO	Diseño de una unidad didáctica para la enseñanza de equilibrio químico a partir de la evolución histórica de dicho concepto
12.5	MARIA LLUÏSA GUTIÉRREZ	La epidèmia de febre groga de 1870 a Barcelona i l'aprenentatge del fenomen social «de causa a efecte» a l'Educació Primària. Treball amb fonts
12.6	JOSEP MANEL PARRA SERRA	Quin lloc per a la Història de la Ciència en l'assignatura «Ciències per al Món Contemporani»?

- 15:00 - 16:30 **SECCIÓ LLIURE**
 Moderadora: Emma Sallent

13.1	PEDRO RUIZ-CASTELL VÍCTOR NAVARRO BROTONS	L'astronomia entre Amèrica i Europa: José Joaquín Ferrer Cafranga
13.2	M. TERESA CANALS ARUMÍ	Un mocador estampat a ca l'Erasme de Gònima segle XVIII
13.3	M. ASSUMPTA DANGLA I RAMON MÒNICA DÒRIA I TORRES	Joan Rabadà Vallbé: dibuixant i director de «La España Industrial»
13.4	MARTA JORDI TALTAVULL	Des de la física clàssica a la mecànica quàntica a través de la dispersió òptica
13.5	XAVIER ROQUÉ NÉSTOR HERRAN	Bases per a una història de la física a Espanya en el segle XX
13.6	XAVIER CALVÓ	L'obra d'art desconeguda: el Departament de Química Macromolecular, segons Jordi Maragall i Mira

16:30 - 17:00 Pausa

17:00 - 18:45 **SESSIÓ D'HOMENATGE A VICENT SALAVERT**

Moderador: Víctor Navarro

14.1	VÍCTOR NAVARRO BROTONS	Sobre l'obra i la persona de Vicent Salavert
14.2	ISABEL VICENTE MAROTO	Los navíos ibéricos a finales del siglo XVI
14.3	MARIANO ESTEBAN PIÑEIRO	Anotaciones sobre el Calendario Gregoriano. Hechas por el Maestro Francisco Salinas, Catedrático de Propiedad en la Facultad de Música en la Universidad de Salamanca. 1583
14.4	MARÍA LUZ LÓPEZ TERRADA	El control del ejercicio médico en la Valencia foral: las corporaciones locales frente al poder real
14.5	TAYRA LANUZA NAVARRO	Astrologia al «Compendio Matemático» de Tomàs Vicente Tosca: crítiques, asumpcions i contradiccions
14.6	RODOLFO GOZALO GUTIÉRREZ FRANCISCO PELAYO	El estudio del legado Vilanova en el SIP de la Diputación de Valencia (1993-2007)
14.7	JORGE NAVARRO PÉREZ	Estudios sobre la sanidad municipal en la Valencia Contemporánea

Diumenge, 16 de novembre de 2008

Lloc: Campus de Cappont, Universitat de Lleida

*Matí*10:00 - 11:30 **CIÈNCIA, TÈCNICA I MEDICINA A L'EDAT MITJANA I EL RENAIXEMENT (ANY JAUME I)**

Moderadora: Roser Puig

15.1	MERCÈ COMES	Catalunya a la cartografia nàutica àrab entre els segles XIV i XVII
15.2	MÒNICA RIUS	Dels llibres a les cartes: el viatge de la <i>qibla</i> des de la terra al mar
15.3	CARLOS DORCE	Les taules trigonomètriques d'un manuscrit astronòmic àrab del segle XIII
15.4	FÀTIMA ROMERO VALLHONESTA MARIA ROSA MASSA ESTEVE	Les quantitats irracionals als tractats d'àlgebra espanyols del segle XVI
15.5	JOANA MARIA PALOU JOSEP LLUÍS POL I LLOMPART DANIEL RUIZ AGUILERA	Els efectes de la llum solar a la Seu de Mallorca
15.6	NÚRIA SOLSONA	A fil de l'Obra <i>I Secreti della Signora Cortese</i>

11:30 - 11:45 Pausa

11:45 - 12:15 Lliurament del VII premi «Antoni Quintana Mari» per a treballs de recerca de batxillerat.

12:15 - 13:15 Conferència: Carmel Ferragud. *Medicina per a un nou regne. El paper de la medicina i dels seus practicants en la construcció del regne de València (1238-1300)*.

Presentació: Pepe Pardo

13:15 *Cloenda*14:00 *Dinar ofert per l'organització*